

КРИТЕРІЇ ТА НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ В МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ

ASSESSMENT CRITERIA FOR THE EVALUATION OF STUDENTS' LINGUO-SOCIOCULTURAL COMPETENCE IN READING

На основі аналізу проведених досліджень, пов'язаних з оцінюванням якості інтерпретації поетичного твору, автор статті пропонує власний підхід до розв'язання зазначеного питання. Для перевірки ефективності методики формування лінгвосоціокультурної компетентності в читанні засобами поетичного твору визначено й обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості означеної компетентності: точність розуміння лексичних одиниць із культурним маркером семантики, повноту розуміння фактуальної інформації, глибину розуміння підтекстової, емотивно-оцінної, концептуальної інформації, адекватність і прагматичність інтерпретаційних стратегій, повноту розуміння ідейної, художньої, загальнокультурної цінності поетичного твору як культурного та літературного феномену, глибина рефлексії.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетентність, культурний маркер, рефлексія, сегмент, компоненти тексту, фрагмент.

На основании анализа проведенных исследований, связанных с оценением качества интерпретации поэтического произведения, автор статьи предлагает собственный подход к решению представленного вопроса. Для проверки эффективности методики формирования лингвосоцикультурной компетентности в чтении средствами поэтического произведения определены и обоснованы критерии оценивания уровня сформированности обозначенной компетентности: точность понимания лексических единиц с культурным маркером семантики, полноту понимания фактуальной информации, глубину понимания

подтекстовой, эмотивно-оценочной, концептуальной информации, адекватность и прагматичность интерпретационных стратегий, полноту понимания и идейной, художественной, общекультурной ценности поэтического произведения как культурного и литературного феномена, глубину рефлексии.

Ключевые слова: лингвосоцикультурная компетентность, культурный маркер, рефлексии, сегмент, компоненты текста, фрагмент.

The purpose of this paper is to identify the variety of outcomes that can be measured and the different criteria that can be used to evaluate reading assessment tools. Particularly, the researcher defines criteria for assessing prospective philologists' linguo-sociocultural competence in reading poetry. The researcher enumerates the following criteria: accurate and complete understanding of the lexical units with cultural markers of semantics, complete understanding of factual information, accurate interpreting of subtextual information, thorough understanding of conceptual, emotive and evaluative information, adequacy and pragmatism of interpretation strategies, complete understanding of ideologic literary, general culture value of the poetic work as a cultural and literary phenomenon, the depth of reflection. The researcher states that few articles in the literature identify and describe the instruments that are regularly used by scholars to measure linguo-sociocultural competence in reading. This study reviews the assessment criteria instruments that can be used to evaluate prospective philologists' linguo-sociocultural competence in reading.

Key words: linguo-sociocultural competence, cultural marker, reflections, segment, textual components, fragment.

УДК 372.882

Сем'ян Н.В.,
асистент кафедри методики
викладання української
та іноземних мов і літератур
Інституту філології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Читання іншомовних текстів, які сприяють формуванню лінгвосоціокультурної компетентності через усвідомлення культурних, соціальних і мовних явищ іншого народу, є одним із головних чинників успішного оволодіння іноземною мовою. Лінгвосоціокультурна компетентність як необхідна складова частина іншомовної комунікативної компетентності потребує спеціально організованого навчання. Формування у майбутніх філологів лінгвосоціокультурної компетентності в читанні може бути ефективним лише за умови розв'язання багатьох проблем, важливе місце серед яких займає питання розроблення критеріїв і норм оцінювання теоретичних і накопичених прикладних знань студентів, необхідних для читання й інтерпретації іншомовного художнього твору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження методичної літератури показало,

що проблема розроблення критеріїв і норм оцінювання лінгвосоціокультурної компетентності, зокрема в читанні, є досить актуальною. Проаналізувавши низку праць фундаторів теорії експерименту й останні теоретичні дослідження проблеми оцінювання критеріїв і норм у читанні (О.О. Коломінова, В.М. Топалова, Л.П. Рудакова, Н.Я. Бачинська, Т.В. Починок, О.В. Бирюк, А.С. Іванова, Т.П. Друженко, А.Р. Онуфрив, С.В. Білоус, Ю.І. Трикашна), робимо висновок, що запропоновано лише загальні критерії оцінювання лінгвосоціокультурної компетентності в читанні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання вироблення критеріїв і норм оцінювання у майбутніх філологів лінгвосоціокультурної компетентності в читанні засобами поетичного твору досі не знайшли ґрунтовного наукового висвітлення й залишаються поза увагою дослідників, тому перед нами постає завдання визначити їх.

Мета статті. Враховуючи зазначене, ставимо за мету цієї публікації запропонувати критерії та норми оцінювання у майбутніх філологів лінгвосоціокультурної компетентності в читанні засобами поетичного твору.

Виклад основного матеріалу. У визначенні критеріїв оцінювання сегменту англомовної лінгвосоціокультурної компетентності в читанні, сформованого засобами поетичного твору, орієнтуємося на:

– *критерії оцінювання якості читання*, серед яких, зокрема, виділяють: критерій точності розуміння (розуміння значень лексичних одиниць, граматичних форм і конструкцій; а також лінгвальних і змістових зв'язків між компонентами тексту); критерій повноти розуміння (якість розуміння змістових елементів тексту) [3; 4; 8]; критерій глибини розуміння (якість розуміння та інтерпретації смислу) [2; 3; 8].

– *критерії оцінювання лінгвосоціокультурних знань, навичок і вмінь у читанні* (критерій лінгвосоціокультурної обізнаності [6], критерій ступеню повноти розуміння лінгвосоціокультурної інформації в різних видах читання [5], повноти розуміння основної думки, авторського припущення, правильності оцінки, правильності визначення у тексті зверненості до емоцій, авторитету, патріотизму тощо); критерії оцінювання вміння критичного мислення [1]; соціокультурної, соціолінгвістичної, соціальної обізнаності, правильності локалізації та точності семантизації національно маркованої лексики, виділення соціокультурної інформації, визначення універсальності явищ, визначення соціальної інформації, ступеня глибини розуміння ситуацій, повноти розуміння соціолінгвістичної інформації, адекватності відповідей нормам британської культури [7];

– *зміст фразменту англомовної лінгвосоціокультурної компетентності в читанні*, який формується засобами поетичного твору (екстралінгвальні знання, знання когнем, лінгвосоціокультурні уміння розуміння, а також стратегії інтерпретації фактуальної, підтекстової, емотивно-оцінної та концептуальної інформації, здатності та готовності до розуміння й інтерпретації змісту та смислу поетичних творів, емпатія до поезії англосаксонської культури та рефлексія).

Враховавши критерії оцінювання компетентності в читанні, лінгвосоціокультурної компетентності в читанні, зміст сегменту англомовної лінгвосоціокультурної компетентності в читанні, який формується засобами поетичного твору, визначаємо такі критерії оцінювання цього сегменту:

точність (правильність) розуміння лексичних одиниць із культурним маркером семантики – безеквівалентної, фонові лексики, когнemi: метафор, концептів, прецедентних феноменів, культурних символів. Цей критерій орієнтований на

перевірку знань культурно специфічного лексикону та тезаурусу, а також навичок визначення семантики культурно маркованих лексичних одиниць;

– *повнота розуміння фактуальної інформації (експліцитної змістової інформації)* – критерій орієнтований на перевірку умінь розуміти змістові блоки інформації, які містять культурно специфічну інформацію;

– *глибина розуміння підтекстової інформації* – критерій спрямований на те, щоб виявити, наскільки читач глибоко зрозумів підтекст, може його інтегрувати в зміст та ідею всього поетичного твору, інтерпретувати, використовуючи додаткові пресупозиційні знання, обґрунтувати свою думку;

– *глибина розуміння емотивно-оцінної інформації* – критерій спрямований на те, щоб виявити, наскільки читач глибоко зрозумів емотивно-оцінну інформацію, так само може її інтегрувати в зміст та ідею всього поетичного твору, інтерпретувати, використовуючи додаткові пресупозиційні знання, обґрунтувати свою думку;

– *глибина розуміння концептуальної інформації* – критерій спрямований на те, щоб виявити, наскільки читач глибоко зрозумів ідею, основні мотиви, прагматику, модальність поетичного твору, може їх інтегрувати в цілісну ідею поетичного твору, інтерпретувати, використовуючи додаткові пресупозиційні знання, обґрунтувати свою думку;

– *адекватність і прагматичність інтерпретаційних стратегій* – критерій орієнтований на перевірку доцільності та результативності використання тактик, які складають стратегію інтерпретації;

– *повнота розуміння ідейної, художньої, загальнокультурної цінності поетичного твору як культурного та літературного феномену* – критерій орієнтований на виявлення рівня усвідомлення ідейної, художньої, загальнокультурної цінності поетичного твору;

– *глибина рефлексії* – виявлення рівня самоаналізу та самооцінки в розумінні та інтерпретації поетичного твору, прогалин у знаннях, уміннях і стратегіях, які призвели до неправильного / неповного / неглибокого розуміння.

У табл. 1.1 наведено норми оцінювання відповідно до зазначених критеріїв.

Кількість балів у межах критеріїв ми визначаємо, виходячи зі шкали ECTS, напрацювань науковців у галузі оцінювання означеної компетентності, програмних вимог відповідного курсу. Так, 5 балів співвідносимо з високим рівнем навченості (правильність + елементи творчості, автономності, нестандартного / креативного вирішення ситуації). 4 бали – достатній рівень навченості (добре): правильність, адекватність виконання завдання / розуміння ЛСКК інформації, проте відсутній елемент креативності; 3 бали – середній рівень (задо-

**Норми оцінювання англомовної лінгвосоціокультурної компетентності
в читанні відповідно до зазначених критеріїв**

Критерій оцінювання	Норми оцінювання
Точність (правильність) розуміння лексичних одиниць із культурним маркером семантики	1 бал – студент правильно розуміє лексичну одиницю в контексті поетичного твору; 0 балів – студент неправильно розуміє лексичну одиницю в контексті поетичного твору;
Повнота розуміння фактуальної інформації (експліцитної змістової інформації)	5 балів – студент розуміє всі змістові блоки та деталі змісту поетичного твору; 4 бали – студент розуміє всі змістові блоки, проте не розуміє окремих культурно маркованих деталей змісту поетичного твору; 3 бали – студент не розуміє окремих блоків змісту, який складає фактуальна експліцитна культурно маркована інформація; проте загалом розуміє, про що йдеться у творі; 2 бали – студент не розуміє близько 60% змісту. 1 бал – студент розуміє лише окремі речення.
Глибина розуміння підтекстової інформації	Кожен вид інформації оцінюється окремо за шкалою від 1 до 5 балів: 5 балів – студент розуміє підтекстову / емотивно-оцінну / концептуальну лінгвокультурну інформацію відповідно до сучасних літературознавчих уявлень про твір, надає власну інтерпретацію, яка відповідає змісту і смислу твору загалом, обґрунтовує свою позицію; 4 бали – студент розуміє підтекстову / емотивно-оцінну / концептуальну лінгвокультурну інформацію відповідно до сучасних літературознавчих уявлень про твір, проте не надає власної інтерпретації; 3 бали – студент розуміє підтекстову / емотивно-оцінну / концептуальну інформацію (на рівні культурно маркованої семантики) не повно, в окремих випадках не може пояснити й обґрунтувати свою позицію; 2 бали – студент розуміє підтекстову / емотивно-оцінну / концептуальну інформацію на рівні універсальних культурних кодів (тобто не бачить культурних маркерів семантики); 1 бал – студент розуміє лише спорадично підтекстову / емотивно-оцінну / концептуальну інформацію на рівні універсальних культурних кодів.
Глибина розуміння емотивно-оцінної інформації	
Глибина розуміння концептуальної інформації	5 балів – студент використовує найрізноманітніші інтерпретаційні тактики (що складають інтерпретаційні стратегії), які допомагають йому адекватно, повно, глибоко розуміти зміст і смисл твору, давати власну інтерпретацію твору; 4 бали – студент використовує різні тактики інтерпретації (що складають інтерпретаційні стратегії), які дозволяють розуміти поетичний твір у межах поглядів сучасної критики (без власної інтерпретації); 3 бали – студент використовує різні тактики інтерпретації, однак їх бракує для розуміння окремих змістово-смислових блоків; 2 бали – студент використовує неадекватні тактики, що призводять до спотворення окремих змістово-смислових фрагментів; 1 бал – використовувані тактики призводять лише до фрагментарного розуміння та інтерпретації твору.
Адекватність і прагматичність інтерпретаційних стратегій	
Повнота розуміння ідейної, художньої, загальнокультурної цінності поетичного твору як культурного та літературного феномену	5 балів – студент глибоко усвідомлює ідейну, художню, загальнокультурну цінність поетичного твору як культурного та літературного феномена; 4 бали – один із компонентів (які складають ідейну, художню, загальнокультурну цінність поетичного твору як культурного та літературного феномена) студент усвідомлює недостатньо; 3 бали – один із зазначених компонентів студент не усвідомлює і не розуміє взагалі; 2 бали – студент не усвідомлює і не розуміє два компоненти із зазначених; 1 бал – студент може один компонент схарактеризувати лише загальними фразами, не розуміючи бодай-яку вартість твору.
Глибина рефлексії	5 балів – рефлексія стійка, автономна – студент самостійно здатен об'єктивно проаналізувати й оцінити рівень свого розуміння соціокультурної інформації будь-якого твору, визначити прогалини в недостатніх знаннях, навичках і стратегіях, необхідних для читання та інтерпретації; 4 бали – рефлексія стійка, напівавтономна – студент самостійно здатен об'єктивно проаналізувати й оцінити рівень свого розуміння соціокультурної інформації будь-якого твору, визначити прогалини в недостатніх знаннях, навичках і стратегіях, однак бракує самоаналізу у виявленні причин недоліків; 3 бали – рефлексія нестійка, напівавтономна – студент може зробити самоаналіз і самооцінку лише схожих за змістом і смислом творів із тими, які він читав; бракує автономного самоаналізу у виявленні причин недоліків; 2 бали – рефлексія нестійка, неавтономна – студент не може зробити об'єктивну самооцінку якості розуміння соціокультурної інформації нового твору, потребує допомоги викладача (готового алгоритму дій), щоб зрозуміти, яких знань, умінь і стратегій для розуміння та інтерпретації йому бракує; 1 бал – рефлексія нестійка, неавтономна: студент може частково провести рефлексію з опорою на готовий алгоритм.

вільно): допускаються помилки, однак загалом студент справляється з завданнями, тобто розуміє зміст і смисл твору; 2 бали – низький рівень: фрагментарне розуміння, тобто розуміння лише окремих блоків інформації; 1 бал – низький рівень: фрагментарне розуміння на рівні окремих речень.

Відповіді кожного студента оцінюємо максимумом 50 балами: за критерієм «точність (правильність) розуміння лексичних одиниць із культурним маркером семантики» студент набирає до 15 балів, за іншими – 35 балів (7X5).

Висновки. Отже, у межах цієї статті для перевірки ефективності методики формування лінгво-соціокультурної компетентності в читанні засобами поетичного твору визначено й обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості означеної компетентності: точність (правильність) розуміння лексичних одиниць із культурним маркером семантики, повноту розуміння фактуальної інформації (експліцитної змістової інформації), глибину розуміння підтекстової інформації, глибину розуміння емотивно-оцінної інформації, глибину розуміння концептуальної інформації, адекватність і прагматичність інтерпретаційних стратегій, повноту розуміння ідейної, художньої, загальнокультурної цінності поетичного твору як культурного та літературного феномену, глибину рефлексії.

Перспективи дослідження вбачаємо у використанні запропонованих критеріїв для оцінювання вихідного та досягнутого рівнів сформованості лінгво-соціокультурної компетентності майбут-

ніх філологів у процесі організації відповідного навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білоус С.В. Навчання майбутніх філологів англійського усного монологічного персуазивного мовлення : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 228 с.
2. Дружченко Т.П. Методика диференційованого навчання англійського усного монологічного мовлення майбутніх юристів : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2018. 269 с.
3. Малога О.С. До питання критеріїв визначення рівня володіння іншомовним читанням. *Народна освіта*. 2011. Вип. 3 (15). URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/15/statti/maluga.htm.
4. Николаева С.Ю. Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англійської мови). Київ : ІЗМН, 1996. 312 с.
5. Онуфрив А.Р. Формування англомовної компетентності майбутніх маркетологів у професійно орієнтованому усному спілкуванні : дис. ... пед. наук : 13.00.02 / КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 238 с.
6. Осадча Н.В. Методичні рекомендації з організації процесу формування у старшокласників лінгво-соціокультурної компетентності в англомовному читанні на уроках країнознавства. *Вісник ЧНПУ. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 141. С. 145–147.
7. Трикашна Ю.І. Формування англомовної соціокультурної компетентності у майбутніх філологів з використанням автентичного художнього фільму : 13.00.02 / КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 228 с.
8. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. Москва : Высшая школа, 2005. 256 с.